

כט-ב

אמר רב פפא: הלכך [לפיכך], היות ובחודש אב ממעטין בשמחה, ובחודש אדר מרבין בשמחה, לכן –

בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי [בן ישראל שיש לו דין ודברים עם נכרי], וצריך הוא ללכת להתדיין עמו בבית דין של הנכרים, **לישתמיט מיניה באב** (1690) [שישתמט ממנו, ולא ידון עמו בחודש אב], **דריע מזליה** [משום שאז רע מזלם של ישראל].

ולימצי נפשיה באדר (1691) [ואילו בחודש אדר, אדרבה, ימציא את עצמו אליו, כדי שידון עמו אז], **דבריא מזליה** [משום שאז בריא וטוב מזלן] (1692).

והיות והגמרא הביאה את דבריו של רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת הנוגעים למשנתנו, מביאה הגמרא עוד מדבריו:

כתוב בנבואת ירמיה: "כה אמר ה' וגו' לכל

הגולה אשר הגליתי מירושלים בבלה וגו' לתת לכם אחרית ותקוה".

והיינו, שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל, שהיות והם יתעכבו בגולה שבעים שנה, יתן להם שם אחרית ותקוה.

ומהם אותם "אחרית ותקוה"?

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: אלו דקלים, שיש מהן הרבה בבבל, ויתפרנסו ישראל מהן, **וכלי פשתן** ללבוש (1693).

עוד מביאה הגמרא מאמר של רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת:

נאמר בספר בראשית, בכרכות שבירך יצחק את יעקב: **"ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברכו ה'".**

מהו אותו שדה אשר ברכו ה'?

דברים אלון. ועיין בשו"ת **חתם סופר** [או"ח סימן ק"ס] מה שכתב בזה.

1692. כתב הריטב"א, שאף שאין מזל לישראל, זהו דווקא בשאר ימי השנה. אבל בשני חדשים אלו, יש מזל, כי כך נגזר עלינו מן השמים. עוד כתב, שאפשר ש"מזל" לאו דוקא, אלא שגזירה נקראת מזל בלשון בני אדם.

ועיין עוד במהרש"א שהקשה קושיה זו, וראה גם בשו"ת **חתם סופר** הנ"ל מה שכתב בזה.

1693. כתב המהרש"א, שנקטה הגמרא דברים אלו, משום שהם מתקיימים. כפי שמצינו במסכת בא בתרא [נב א] שדקל הוא דבר המתקיים, וכן בגדי פשתן מתקיימים יותר משאר סוגי בגדים.

בשמחה את נדבת הלשכה, עדיין השמחה נמצא בחודש אדר. וכשקוראין פרשת שקלים, מתעורר ענין זה.

אמנם בעץ יוסף הביא, שהאליהו רבה כתב, שמרש"י מוכח שגם ניסן הוא כאדר לענין זה, שהאי בר ישראל דאית ליה דינא וכו'.

1690. **המגן אברהם** [סימן תקנ"א סעיף ב'] כתב, שישתמט ממנו עד ראש חודש אלול. אבל **הקרבן נתנאל** כתב, שמלשון הגמרא משמע שזהו רק עד אחרי תשעה באב. והביא שכך מצינו בזוהר [פרשת יתרו].

1691. **הרמב"ם** בהלכות מגילה השמיט דבר זה. וגם לא כתב שמשנכנס אדר מרבין בשמחה [והמגן אברהם בסימן תרפ"ו סק"ה הביא

אמר רב ששת: תדע, הוכחה וראיה לדבר, דהרי במילי קצרי (1696) דבי רב [שהרי הכובסים של בית רב בטלים ממלאכתם] בשבוע שחל בו תשעה באב, אף שמכבסים על מנת להניח.

מתיב [הקשה] רב המנונא מדברי משנתנו. ששנינו: אף שאסור לכבס בשבוע שחל בו תשעה באב, מכל מקום ביום חמישי מותרים לכבס מפני כבוד השבת [והיינו כאשר חל תשעה באב ביום שישי].

ועלינו לבאר, מה כוונת המשנה, שמותרים לכבס ביום חמישי מפני כבוד השבת. איך מכבד את השבת על ידי כיבוס ביום חמישי החל לפני תשעה באב?

שואלת הגמרא: מאי "מותרים", לאיזה צורך מותר לכבס ביום חמישי?

אמר רב יהודה כריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כריח שדה של תפוחים (1694).

שנינו במשנתנו: שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסורין לספר ולכבס.

אמר רב נחמן: לא שנו שאסור לכבס בשבוע שחל בו תשעה באב אלא לכבס וללבוש. דהיינו, שמכבס כדי ללבוש את הבגדים המכובסים באותו שבוע.

אבל לכבס ולהניח, דהיינו, שמכבס ואינו לובש מיד, אלא מניח את הבגדים המכובסים על מנת ללבשם לאחר תשעה באב — מותר.

ורב ששת נחלק על רב ששת ואמר: אפילו לכבס ולהניח — אסור. משום שכשעוסק בכיבוס בגדים, נראה שמסיח דעתו מן האבלות (1695).

וגולן ממנו, ולכן נקראו "החמודות". והרי מצינו במדרשים, שהאילן שאכל ממנו אדם הראשון — אתרוג היה, ומאותו אתרוג קבלו בגדיו ריח אתרוג של גן עדן. עיין שם.

והעיון יעקב כתב בשם אביו, שהיה קשה לתוספות, היאך אמר "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'", הרי בימי אדם הראשון נתקללה האדמה בשביל ששנתה ולא הוציאה פרי שטעם עצו ופריו שוה! לכן כתבו, דהיינו ריח אתרוג, שעצו ופריו שוה.

והיעב"ץ כתב, שהם מרנצ"ן ומיניהם, בעלי הריח.

1695. כך כתב רש"י. ועיין בגבורת ארי.

1696. כתב רש"י, שנקראים הכובסים "קצרי" בלשון ישמעאל, משום שעל ידי שדורכין על בגדי הצמר בתהליך הכיבוס, מתקצרים הבגדים.

והיעב"ץ כתב, שדקלים — היינו בבבל, כפי שהגמרא אומרת במסכת פסחים [פז ב]: לא הגלה הקב"ה את ישראל לבבל, אלא כדי שיאכלו תמרים — ויעסקו בתורה. ובגדי פשתן — היינו בארץ ישראל, כפי שמצינו שם [קט א], שזו היא שמחת יום טוב לשארית שבארץ ישראל.

1694. כתבו התוספות, שיש מפרשים שהיינו ריח אתרוגים. וכן כתבו התוספות במסכת שבת [פח א]. וכן תרגם יונתן את הפסוק "כתפוח בעצי העיר" — כאתרוגים בני אילני.

וכתב המהרש"א, שאולי דקדקו התוספות לפרש כך על פי מה שמצינו במדרשות, שריח גן עדן שנכנס עם יעקב היה מהבגדים, כפי שנאמר "וירח את ריח בגדיו". והיינו, שבגדים אלו עמדו כבר בגן עדן, כי של אדם הראשון היו. ולאחר מכן באו ליד נמרוד. ואחר כך חמדן עשו —

ומכל מקום מותר לכבס כבר ביום חמישי, כי מדובר כשאין לו אלא חלוק אחד, ואין לו במה להחליף. ואם לא יכבס עתה, לא יהיה לו בגד נקי לשבת (1697).

שהרי כך מצינו גם לענין כיבוס בחול המועד. שאף שאסור לכבס בחולו של מועד, מכל מקום, מי שיש לו רק חלוק אחד, מותר לכבסו אף בחולו של מועד. שהרי אף אם הקדים לכבס לפני חול המועד, כפי שראוי לעשות, מוכרח הוא לכבס שוב בתוך חול המועד, שהרי יש לו רק חלוק אחד.

דאמר רב אסי אמר רבי יוחנן: מי שאין לו אלא חלוק אחד — מותר לכבסו בחולו של מועד.

איתמר נמי [נאמרה גם מימרא] כדברי רב נחמן: אמר רבי בנימין אמר רבי אלעזר: לא שנו שאסור לכבס אלא לכבס וללבוש מיד. אבל לכבס על מנת להניח — מותר.

מיתבי: אסור לכבס לפני תשעה באב, אפילו על מנת להניח את הבגדים המכובסים לאחר תשעה באב.

ממשיכה הבריייתא ואומרת: וגיחויין שלנו, של בני בבל, שבדרך כלל הוא מועיל לניקוי

אילימא [אם נאמר] שהכוונה שמותר לכבס וללבוש מיד, ביום חמישי —

אי אפשר לומר כך. כי מה הטעם שמותר? **מאי כבוד שבת איכא** [איזה כבוד שבת יש בכך]? הרי אינו מכבס לצורך השבת, אלא לצורך לבישה מיידית!

אלא ודאי שהכוונה שמותר לו לכבס עכשיו, ביום חמישי, על מנת להניח וללבוש רק בשבת [והתירו לו לכבס ביום דווקא ביום חמישי. אבל ביום שישי, שהוא יום התענית עצמו — לא התירו].

ומזה שנקטה המשנה שביום חמישי מותר לכבס מפני כבוד השבת, מוכח שביום חמישי — הוא דשרי [דווקא אז מותר]. כי היות וזהו יום סמוך לשבת, ניכר שהוא עושה לצורך שבת.

אבל לכבס בימי השבת כולה [בשאר ימי השבוע, חוץ מיום חמישי] על מנת להניח וללבוש לאחר תשעה באב — אסור!

הרי לנו שבאמת אסור לכבס ולהניח, ורק ביום חמישי, לצורך השבת — התירו!

מתרצת הגמרא: **לעולם** אפשר לומר שמשנתנו מדברת לענין **לכבס וללבוש** מיד.

שחל בו. שאם לא נאמר כן, אלא שהאיסור היא הכיבוס כדי ללבוש, חוזרת קושיית הגמרא למקומה. כי מה בכך שאין לו אלא חלוק אחד, הרי כיבוס זה לצורך שבת הוא, שהיא זמן היתר, ואינו מכוין כדי ללבוש ביום האיסור. ואפילו בכל ימי השבוע יהיה מותר לכבס לצורך שבת או לצורך שבוע השני, ומה דלובשו מחמת דאין לו מלבוש אחר, הרי בלבישת בגד מכובס אין איסור! עיין שם. ועיין בגבורת ארי.

1697. ביאר השפת אמת, שהוא מכבסו לצורך שבת, כי למחר, ביום שישי, לא יהיה לו פנאי, ועוד, כי לכבס ביום התענית עצמו חמור יותר, ולכן מכבס ביום חמישי. ומדובר כשאין לו חלוק אחר, ולכן מוכרח הוא ללבוש באותו יום, ואין זה מכבס להניח, ולכן מותר רק ביום ה'.

וכתב, שמכאן נראה להוכיח כשיטת הרא"ש, שכתב, שאפילו לשיטת רב נחמן, לבישת בגד מכובס אסורה, אפילו אם כיבסו קודם שבוע

לכבס אפילו על מנת להניח. אבל כיבוס שלנו, של בני בבל, שאינו מועיל ככיבוס שלהם, מותר (1700).

הבגדים יותר מכיבוס, אינו מועיל אלא ככיבוס שלהן (1698), של בני ארץ ישראל (1699). ולכן, היות והוא ככיבוס, אסור

עוד כתב, ש"גיהוץ" אינו הכנסת הבגד במים חמים בלבד, כי אם כן, היאך אמרו שכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ? אלא הכוונה כפי שהגמרא אומרת במסכת שמחות [פרק ז']:
לגיהוץ כיצד, ל' יום אסור ללבוש כלים המגוהצים. ואלו הם כלים המגוהצים: כלים שיוצאים מתחת המכבש. וביאר הריטב"א, שמלאכת אומנות היא זו, שעל ידה מתחדשים בגדים ישנים — עד שנראים כחדשים. אמנם חידוש זה ניכר רק בבגדי צמר, ולא בבגדי פשתן. כי לבגדי פשתן אין הגיהוץ מועיל לחדשם. ולכן, מה שאסרו לגהץ בגדי צמר, היינו אפילו בישנים. אבל בגדי פשתן אסורים רק כשהם חדשים.

ונחלקו הראשונים בענין כיבוס בבגדי פשתן. דעת הראב"ד והרמב"ן [ועוד ראשונים], שכל שכן שאין בהם משום כיבוס, שהוא קל יותר. ולפי זה מותר בכל מקום לגהץ כלי פשתן ישנים, אפילו בגיהוץ של בני ארץ ישראל. אבל ללבושן אסורים, ואפילו רק מכובסים, ובלבד שהוא כיבוס שלהם. וכדתניא אף על פי שכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ, אבל אסור ללבושן בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה.

אבל יש אומרים, שלא אמרו את ההיתר בבגדי פשתן — אלא לענין גיהוץ, שעיקר אומנותו אינו מפני הליבוץ, אלא מפני החומרתא שמעבירים עליו לצחצחו, והכבש שמכבשין אותו שמחזירן לחידושן. ולפיכך, בכבל, שהכיבוס שהוא משום ליבוץ מותר, אין בכלי פשתן משום גיהוץ. כי משום כיבוס האוסר משום ליבוץ — אינו מלבן אותם. ומשום מלאכת הגיהוץ — אינו עושה בהם כלום,

1698. ביאר רש"י במסכת כתובות [י ב], שגיהוץ היינו החלקה באבן הזכוכית. והוא ככיבוס שלהם, משום שהיו מימיהם של בני ארץ ישראל יפים לכבס, או שסמנין יפים היו להן לכבס. וככיבוס שלנו, של בני בבל, אין הבגד מלובן — עד שיהיה מגוהץ.

ובערוך כתב, שטעם הדבר משום שכלי פשתן של בני ארץ ישראל דקים ביותר, וככיבוס הראשון מתלבנים כמו בגיהוץ שלנו. ועיין בדברי הריטב"א שהובאו להלן בהערה.

1699. הגמרא במסכת כתובות [יא א] נוקטת אותו לשון: אמר ליה רב אשי, גיהוץ שלנו — ככיבוס שלהן". והיינו, שגיהוץ של בני בבל, יש בו תועלת כמו כיבוס של בני ארץ ישראל. אבל גיהוץ שלהם — מעולה יותר משלנו. וכתב הגבורת ארי, שנראה שהגירסא שלפניו בגמרא — טעות סופר היא. שהרי התנא היה בארץ ישראל, ששם נשנו המשניות, והרי גיהוץ וכיבוס של ארץ ישראל — מעולים יותר משל בבל! וכתב שנראה שהספרים שבשו הגירסא אגב הגמרא במסכת כתובות.

1700. כך כתבו הראשונים. כי מה שאומרת הגמרא שגיהוץ שלנו — ככיבוס שלהם, היינו לומר שהכיבוס שלנו מותר.

וכתב הריטב"א, שנראה שאין זה אלא בכבל, שהמים שלהם עכורים, ואין הבגד מתלבן יפה ככיבוס. אבל בשאר מקומות, שהמים שלהם צלולין, והבגד מתלבן בהם, דינם כדין ארץ ישראל.

תשעה באב ביום שלישי בשבוע, אסור לכבס בימים ראשון ושני שבאותו שבוע.

אבל בימים שלאחריו, דהיינו, בימים רביעי חמישי ושישי, אף שהם בשבוע שחל בו תשעה באב — מותר לכבס (1702).

ושמואל אמר: אפילו בימים שלאחריו — נמי אסור לכבס.

מיתובי: שבת [שבוע] שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסור לספר ולכבס. וביום חמישי מותרין לספר ולכבס — מפני כבוד השבת.

כיצד?

אם חל תשעה באב להיות באחד בשבת,

וכלי פשתן — אין בהם משום גהויץ (1701), ולכן אין איסור לגהצן.

על כל פנים שנינו בברייתא, שאסור לכבס אפילו על מנת להניח!

ומסקנת הגמרא: תיובתא. אכן יש מהברייתא קושיה על דברי רב נחמן.

שלה רב יצחק בר גיורי משמיה דרבי יוחנן: אף על פי שאמרו חכמים שכלי פשתן אין בהם משום גהויץ, אבל אסור ללבושן [את בגדי הפשתן המגוהצים] בשבת [בשבוע] שחל תשעה באב להיות בתוכה.

אמר רב: לא שנו שאסור לכבס בימי השבוע שחל בו תשעה באב, אלא בימים שלפניו [שלפני יום תשעה באב]. כגון, אם חל יום

ובגד פשתן ישן מלולכך מאוד בטינוף וזיעה, ולכן לא מועיל לו גיהויץ. מה שאין כן בגד חדש, שלא התלכלך עדיין כך, מועיל לו הגיהויץ.

1702. מסקנת הגמרא, שאין אסור אלא באותו שבוע שחל בו תשעה באב. אבל לאחריו — מותר.

ובירושלמי מצינו: ט' באב שחל להיות בשבת, ב' שבתות מותרין [דהיינו, שבין השבת שלפניה, ובין השבת שלאחריה — מותרין]. וביאר הריטב"א, שבשבת שלפניה אין נוהג איסור, כי הרי באותה שבת שחל בה ט' באב מעלה על שלחנו כסעודת שלמה בשעתו, והיאך יאסר השבת שלפניו? ולגבי השבת שלאחריה, כיון שעיקר התענית באחד בשבת, וקיימא לן שאין תשעה באב אוסר את השבת שלאחרו, נמצא ששתי השבתות מותרין. ובאופן כזה אין איסור נוהג מן הדין — אלא ביומו בלבד.

שאינו מחזירין לחידושן. ונמצאו מותרים לעולם בכבל. אבל בארץ ישראל, שהכיבוס אסור אף בכלי פשתן, נאסרים על כל פנים מפני ליבון הכיבוס. ואם הם חדשים ודאי יש בהם משום גיהויץ.

ועיין בשפת אמת שדן גבי כיבוס שלנו, האם מותר גם ללבוש, או שההיתר הוא רק לגבי כיבוס. וכתב שממשמעות לשון רש"י ועוד ראשונים משמע שאסור ללבוש. וסיים שצריך עיון לדינא [כי בריטב"א ובבית יוסף מפורש לאיסור].

1701. הרא"ש כתב, שהטעם משום שאין חוששין לגהצן יפה, לפי שקרובים הם לבשר, ומתלכלכים מיד מפני הזיעה. וטעם זה שייך גם בבגדים חדשים. אבל הקרבן נתנאל מביא בשם הרמב"ן, שדין זה הוא דווקא בישנים. אבל בחדשים — יש משום גיהויץ. והטעם, כי הגיהויץ הוא כדי ללבן את הבגד מזיעה ולכלוך.

אבל, באופן זה לא יכבס בבוקר, אלא רק מן המנחה ולמעלה (1704).

מפסיקה הגמרא בהבאת דברי הברייתא, ואומרת: לייט עלה אביי (1705), ואיתימא רב אחא בר יעקב, אחא קילל אביי, ויש אומרים שהיה זה רב אחא בר יעקב, על דבר זה, על המכבס בתשעה באב, אף שחל כביום שישי, ואף מן המנחה ולמעלה].

ועתה ממשיכה הגמרא בהבאת דברי הברייתא:

אם חל תשעה באב להיות ביום שני ובחמישי [ביום שני או חמישי], קורין לתורה שלישה קרואין, שהרי בימי שני וחמישי שבכל שבוע קורין בתורה שלשה,

ומחצה ולמעלה.

1705. תמהו המפרשים, וכי יש כח לאמורא לחלוק על ברייתא, וכל שכן למילט על הדין שנאמר בה? ועיין בגבורת ארי מה שכתב בזה. וכתב השפת אמת, שנראה שליט על שלא נזהר לכבס מקודם, ביום חמישי. אבל לא לייט על גוף הכיבוס, שהרי שנינו בברייתא שמותר מן המנחה ולמעלה. אלא טענתו היתה על כך שגרם לעצמו לבוא לכבס בתשעה באב [וכן כתב רבינו חננאל: לייט אביי מי שהצריך ודחק עצמו לכך].

ועל פי זה יישב השפת אמת את קושית הבית יוסף [סימן תקנ"א] על התוספות, שכתבו שמותר לכבס בתשעה באב שחל בחמישי, והרי לייט עלה אביי! ולפי מה שכתב מיושב. כי אביי לייט רק על אופן שחל תשעה באב בערב שבת, שיכול היה לכבס בחמישי. אבל באופן שחל בחמישי, שלא היה יכול לכבס קודם, לא לייט.

מותר לכבס (1703) כל השבת כולה [כל ימי אותו שבוע, שחל בו תשעה באב]. שהרי כל ימי השבוע — לאחר תשעה באב הם.

ואם חל תשעה באב ביום שני או בשלישי או ברביעי ובחמישי, אזי בימי השבוע שהיו לפניו, לפני תשעה באב — אסור לכבס. אבל בימים שלאחריו, שאחרי תשעה באב — מותר לכבס.

ואם חל תשעה באב להיות בערב שבת, מכל מקום מותר לכבס ביום חמישי, אף שהוא מהימים שלפני תשעה באב, מפני כבוד השבת [כפי שנתבאר לעיל].

ואם לא כבס ביום חמישי בשבת, מותר לכבס לצורך השבת אפילו בערב שבת, אף שהוא יום תשעה באב עצמו.

1703. יש להבין, הרי הברייתא פתחה ואמרה "שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסור לספר ולכבס". ולמה בהמשך הגמרא מדברת רק על כיבוס, והגיחה את ענין התספורת?

וכתב הגבורת ארי, שאפשר לומר שלכן לא נקטה הגמרא תספורת, משום הסיפא, ששנינו שכאשר חל תשעה באב בערב שבת, אם לא כיבס בחמישי, מכבס מן המנחה ולמעלה. ודין זה הוא דווקא בכיבוס, אבל לספר אסור. אמנם הפוסקים לא הזכירו דין זה, משום שבזמננו לא יכול ליפול תשעה באב בערב שבת.

וכתב, שמכל מקום נראה יותר, שנקט "לכבס", משום שזה הענין האחרון שהזכיר. אבל באמת הוא הדין לתספורת, שלענין שבוע שחל בו — שווין הן.

1704. הגבורת ארי מסתפק, האם הכוונה למנחה גדולה, שהיא משש שעות ומחצה ולמעלה, או למנחה גדולה, שהיא מתשע שעות

האם מותר לכבס בימי השבוע שלאחר תשעה באב או לא — **תנאי היא** [מחלוקת תנאים יש בזה].

דתניא: תשעה באב שחל להיות בשבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אינו ממעט באכילתו. ואם חל ערב תשעה באב בשבת, אינו מפסיק סעודתו.

אלא **אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו** [”בשעתו” היינו בשעת מלכותו וגדולתו, שהיתה סעודת המלך ועבדיו גדולה עד מאוד (1708)]. אבל היתה תקופה שבה לא היה מלך, כפי שמצינו במסכת גיטין סח ב (1709). **ואסור לספר ולכבס מראש חדש אב — ועד התענית. דברי רבי מאיר.**

רבי יהודה אומר: כל החדש כולו — אסור לספר ולכבס.

כהן לוי וישראל, שהיא תקנת עזרא (1706). **ומפטיר אחד מאותן שלשה קרואין.**

ואם חל תשעה באב ביום שלישי וברביעי (1707) [ביום שלישי או רביעי], שבימים אלו אין קריאת התורה בכל שבוע, **קורא אחד, ומפטיר אותו אחד שקרא בתורה.**

רבי יוסי אומר: לעולם, בין אם חל תשעה באב בשני וחמישי, ובין אם חל בשלישי ורביעי, תמיד קורין שלשה ומפטיר אחד.

על כל פנים, שנינו בברייתא, שבימים שלאחר תשעה באב, אף שהם בשבוע שחל בו, מותרין לכבס. אם כן, ברייתא זו היא **תיובתא דשמואל** [קושיה והשגה על דברי שמואל]!

מתרצת הגמרא: **אמר לך שמואל** [ישיב ויאמר לך שמואל על קושיה זו]: נדון זה,

ליום וישראלים. ותיקן עזרא שיקראו שלשה בני אדם עשרה פסוקים, כנגד עשרה בטלנים.

1707. הוא הדין אם חל בראשון ובשישי. אלא שהיות ונקט שני וחמישי, לא רצה לנקוט ראשון ושישי, כי רחוקים הם זה מזה. לכן נקט שלישי ורביעי, שסמוכים זה לזה. אבל באמת הוא הדין בראשון ושישי, דמאי שנא. גבורת ארי.

1708. רש”י כתב, שהיו אוכלים הוא ושריו שישים כור סולת. והעיר הרש”ש, שבמקרא [מלכים א’, פרק ה’ פסוק א’] מצינו: ”שלשים כור סולת, ושישים כור קמח”. עיין שם.

1709. מצינו שם בגמרא מחלוקת, האם שלמה חזר למלכותו אחר שנטרד ממנה, או לא.

1706. כפי שמצאנו במסכת בבא קמא [פב א], שעזרא תיקן עשר תקנות, ואחת מהן — שיקראו בתורה בימי שני וחמישי.

ועיין שם שהגמרא אומרת שבאמת עצם התקנה לקרוא בשני וחמישי היתה כבר בזמן שהיו ישראל במדבר. כפי שמצאנו בברייתא: וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים — דורשי רשומות אמרו: אין מים אלא תורה, שנאמר: הוי כל צמא לכו למים. כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה — נלאו. עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת, ומפסיקין באחד בשבת, וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי, וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת, כדי שלא ילינו ג’ ימים בלא תורה. אלא שמתחילה תקנו שיקרא אחד שלשה פסוקים, או ששלשה יקראו כל אחד פסוק אחד, כנגד כהנים

אותו מקרא.

דכתיב בנבואת הושע [פרק ב' פסוק י"ג]:
 "והשבתני כל משושפה חגה קדשה ושבתה".
 והיינו, שמתנבא הנביא שישבית ויבטל
 הקדוש ברוך הוא את משוש ישראל, חגה
 חדשה ושבתה (1710).

ועתה, מאן דאמר [מי שאמר] שנוהג אבל
 מראש חדש ועד התענית, למד את דבריו
 ממה שנאמר: "חגה". כי ראש חודש נקרא ל-א
 חג (1711), כפי שאמרנו לעיל. והיינו, שנוהגין
 אבלות מראש חודש עד התענית.

ומאן דאמר שהחודש כולו אסור, לומד את
 הדבר מהמילה "קדשה". דהיינו, שנוהגין
 אבלות כל החודש.

ומאן דאמר שכל השבת כולה אסור, לומד
 את הדבר מהמילה "שבתה". דהיינו, שכל
 אותו שבוע אסור (1712).

הלימוד הוא מהמילה "חגה", שתשעה באב
 עצמו גורם, ולכן אסור רק עד התענית — ולא
 יותר. ומה שהאיסור מתחיל מראש חודש, היינו
 משום שעל כל פנים כתוב גם "חדשה". ומכל
 מקום צריך להבין מה דורשים מהמילה
 "שבתה". וכתב, שיתכן שגם לשיטת רבי מאיר
 יש יותר חומר בשבוע שחל בו, מאשר מתחילת
 החודש.

ורבינו גרשום מפרש: מה חגה [חג הסוכות]
 שמונה ימים, אף מיעוט שמחה בחודש אב —
 שמונה ימים. דהיינו, מראש חודש עד התענית.

1712. הקשה המהרש"א, לשיטת כל אחד
 משלשת התנאים הללו, היאך ידרוש את שאר
 המילים שבפסוק? כלומר, מי שלומד את דבריו
 מ"חדשה", מה ילמד מהמילים "חגה"

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור
 לספר ולכבס אלא אותה שבת [באותו
 שבוע] בלבד.

הרי לנו, שרבי מאיר סובר שרק לפני
 התענית אסור. אבל לאחר מכן — מותר.
 ואילו רבי יהודה ורבי שמעון בן גמליאל
 סוברים, שבין לפני התענית, ובין לאחריה
 — אסור לספר ולכבס.

ותניא אידך [ושנינו בבבליא אחרת]: ונוהג
 אכל [מנהגים אבלות] מראש חדש ועד
 התענית. דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: כל החדש כולו אסור.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור
 אלא אותה שבת בלבד.

אמר רבי יוחנן: ושלשתן, רבי מאיר, רבי
 יהודה, ורבן שמעון בן גמליאל — מקרא
 אחד דרשו. אלא שנחלקו היאך לדרוש את

וברש"י כאן משמע שכוונת הגמרא כשאמרה
 "בשעתו", לפי השיטה שהיה מלך, ואחר כך
 נעשה הדיוט, ושוב לא חזר למלכותו. ועל זה
 אומרת הגמרא, שמעלה על שולחנו כסעודת
 שלמה בשעתו, בשעה שהיה מלך. והגבורת ארי
 כתב, שלכאורה אין מובן למה הביא רש"י את
 המחלוקת, הרי בין כך ובין כך, בין אם חזר
 למלכותו ובין אם לא, צריך לומר "בשעתו",
 שהרי מכל מקום היו זמנים שלא היה מלך!

1710. בפשט הכתוב ביארו מפרשים, שעל ידי
 הצרות, יבטלו מהם שמחותיהם. דהיינו, חגיהם
 חדשים ושבתותיהם. עיין שם.

1711. כך ביאר רש"י. וכתב השפת אמת,
 שולא דברי רש"י היה נראה לומר, שעיקר